वाळू/रेती निर्गती: SMATS प्रणाली लागू करण्याबाबत

<u>महाराष्ट्र शासन</u> महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : गौखनि-१०/१०१४/प्र.क्र.४९८/ख

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२ दिनांक : २६ डिसेंबर, २०१४.

पहा:- शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक: गौखनि१०/०५१२/प्र.क्र.३००/ख, दिनांक. १२.०३.२०१३

प्रस्तावना:-

माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने एसएलपी क्रमांक १९६२८-१९६२९/२००९ मध्ये दिनांक २७.२.२०१२ रोजी दिलेले आदेश, जनहित याचिका क्रमांक ०१/२०११ आणि जनहित याचिका क्रमांक ११६/२०१२ मधील माननीय मुंबई उच्च न्यायालयाचे आदेश, वाळू /रेती निर्गती घोरणाच्या अंमलबजावणीतील अडचणी इत्यादी बाबींचा साकल्याने विचार करून, पर्यावरण संतुलन राखत समतोल व स्थायी विकास साधणे, त्यात लोकांना सहभागी करून घेणे, पारंपारिक व्यवसाय करणा-यांच्या हिताचे रक्षण करणे, लिलाव प्रक्रियेत पारदर्शकता आणणे, आणि अवैध उत्खनन व वाहतुकीच्या घटनांना आळा घालून राज्याच्या महसूलात वाढ करणे, या दृष्टीने संदर्भाधीन दिनांक १२.०३.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये वाळू/रेती निर्गती सुधारित घोरण निश्चित केले आहे.

अवैध उत्खनन व वाहतूकीला आळा घालण्याच्या दृष्टीने उक्त दिनांक १२.०३.२०१३ च्या शासन निर्णयामध्ये व्यापक तरतूदी करण्यात आल्या आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणून वाळू/रेती वाहतूकीसाठी बारकोंडीग असलेले वाहतूक पासेस वापरणे अनिवार्य करण्यात आलेले होते. तथापि, राज्यात अवैध उत्खनन व वाहतूकीची अनेक प्रकरणे निदर्शनास येत आहेत. तसेच सदर शासन निर्णयात वाळू/रेती उत्खनन/ वाहतूक आणि लिलावाबाबत अटी व शर्ती विषयक सविस्तर तरतूदी करण्यात आल्या आहेत. वाळू लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यातील सर्वसाधारण अटी व शर्ती यामध्ये संपूर्ण राज्यात एकवाक्यता रहावी म्हणून, अटी व शर्तींचे निश्चितीकरण करणे आवश्यक झाले आहे. अवैध उत्खनन व वाहतूकीस आळा घालण्याच्या दृष्टीने आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून सुलभ प्रणाली लागू करण्याची आणि लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यातील सर्वसाधारण अटी व शर्तींचे निश्चितीकरण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

वाळू/रेती लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यातील सर्वसाधारण अटी व शर्तींचे निश्चितीकरण करण्याचा आणि अवैध उत्खनन व वाहतूकीस प्रतिबंध व्हावा, या प्रक्रियेत पारदर्शकता यावी आणि राज्याच्या महसूलात वाढ व्हावी यासाठी महाऑनलाईनने निर्माण केलेली मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणाली राज्यात सन २०१४-२०१५ पासून लागू करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला असून, त्यासाठी पुढीलप्रमाणे तरतूदी करण्यात येत आहेत:-

- 9) संपूर्ण राज्यात एकवाक्यता रहावी म्हणून, वाळू लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यातील सर्वसाधारण अटी व शर्तींचे निश्चितीकरण करुन, त्या परिशिष्ट "अ" येथे देण्यात आलेल्या आहेत.
- २) वाळू/रेती लिलावाच्या निविदा प्रक्रियेचे वेळी निविदेमध्ये परिशिष्ट "अ" येथील अटी व शर्तींचा सर्वसाधारण अटी व शर्ती म्हणून समावेश करण्यात यावा.
- 3) उपरिनिर्दिष्ट अटी व शर्तींचे उचितपणे समाविष्ट व काटेकोरपणे पालन होईल याची दक्षता घेण्यात यावी.
- २. महाऑनलाईनने निर्माण केलेली मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणाली राज्यात सन २०१४-२०१५ पासून अनिवार्य स्वरुपात लागू करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला असल्याने आता बारकोड प्रणाली रद्य करुन सदर प्रणाली प्रभावीपणे राबविण्याच्या दृष्टीने पुढीलप्रमाणे तरतूदी करण्यात येत आहेत:-
 - 9) उक्त मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणाली राज्यात सन २०१४-२०१५ पासून अनिवार्य स्वरुपात लागू करण्यात येत असल्याने, संदर्भाधीन दिनांक १२.०३.२०१३ च्या शासननिर्णयाद्वारे वाळू/रेती वाहतूकीसाठी लागू करण्यात आलेली बारकोडींग ही व्यवस्था रद्य करण्यात येत आहे.
 - २) महाऑनलाईनने निर्माण केलेली मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणाली राज्यात सन २०१४-२०१५ पासून अनिवार्य स्वरुपात लागू करण्यात येत असल्याने वाळू/रेती लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यात या प्रणालीचा वापर अनिवार्य राहील, अशी तरतूद करणे बंधनकारक राहील.
 - ३) महाऑनलाईनने निर्माण केलेली मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणालीचा वापर करण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना (User Manual) परिशिष्ट "ब" येथे देण्यात आल्या आहेत.
 - ४) सदर प्रणालीनुसार लिलावधारकास त्याचे ३ मोबाईल नंबर रजिस्टर करणे बंधनकारक राहील.
 - ५) लिलावधारक निर्धारित वाळूगटातून वाळूचे उत्खनन करुन प्रत्येक वाहनामधील वाळूचे परिमाण, वाहन क्रमांक, वाळूगटाचे नाव/क्रमांक, वाहन कोठून कोठे जाणार आहे, त्या दोन ठिकाणांमधील अंतर इत्यादी तपिशल नोंदणीकृत मोबाईलवरुन एसएमएसद्वारे (SMS) निर्दिष्ट क्रमांकावर कळविल. प्रणालीकडून लिलावधारकास नोंदणीकृत मोबाईलवर त्याने केलेल्या विनंतीनूसार त्यास एसएमएसद्वारे टोकन नंबर प्राप्त होईल. असा टोकन नंबर प्राप्त झाल्याशिवाय लिलावधारकास वाळू/रेतीची वाहतूक करता येणार नाही. टोकन नंबरशिवाय वाहतूक केल्यास ती अवैध ठरुन त्यावर प्रचलित कायदे व धोरणानुसार दंडात्मक कारवाई केली जाईल.
 - ६) वाळू/रेती वाहतूक करणाऱ्या चालकाकडे उक्त टोकन नंबर नसेल किंवा टोकन नंबरचा कालावधी संपलेला असेल तर अशी वाहतूक अवैध ठरेल.

- ७) वाळू/रेतीची वाहतूक करणाऱ्या वाहनचालकाकडे वैध टोकन नंबर आहे किंवा नाही, याबाबतचे निरीक्षण संबंधित महसूल यंत्रणेकडून, नियुक्त भरारी पथकाकडून अथवा जिल्हाधिकारी नामनिर्देश करतील अशा व्यक्तींकडून केले जाईल. अशा निरीक्षणाच्या वेळी संबंधित वाहनचालकाकडे वैध टोकन नंबर आढळला नाही किंवा निर्दिष्ट कालावधी संपलेला असेल तर सदर वाळूचे उत्खनन/वाहतूक अवैध समजून त्याविरुध्द महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ मधील कलम्) ४८ (७) व (८), महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन (विकास व विनियमन) नियम, २०१३ आणि संदर्भाधीन दिनांक १२.०३.२०१३ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनूसार त्याविरुध्द कारवाई करण्यात येईल.
- ८) उक्त प्रणालीचा अवलंब करणे सुलभ व्हावे, यादृष्टीने सर्वोच्च बोलीद्वारे लिलावधारकास वाळूगट निर्धारित झाल्यास आणि त्याने त्याबाबतची १/४ रक्कम जमा केल्यास अशा लिलावधारक व संबंधितांना जिल्हाधिकारी यांच्याकडून प्रशिक्षण देण्यात येईल.
- ९) उक्त प्रणाली सन २०१४-२०१५ पासून राज्यातील सर्व जिल्ह्यांना अनिवार्य करण्यात आली आहे. अवैध उत्खनन अधिक प्रभावीपणे रोखण्याच्या दृष्टीने उक्त प्रणालीबरोबरच शासनास कोणताही आर्थिक भार पडणार नाही, अशा अतिरिक्त उपाययोजना करण्याची संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना मुभा राहील. त्यादृष्टीने अतिरिक्त उपाययोजनांच्या संदर्भात संबंधित जिल्हाधिकारी लिलावधारकांबरोबर करावयाच्या करारनाम्यात तत्संबंधी अटी व शर्तींचा समावेश कर शकतील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या <u>www.maharashtra.gov.in</u> या संकेत स्थळावर उपलब्ध असून, त्याचा संगणक सांकेतांक २०१४१२२६१६०८१३१२१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(एस. एस. संधू) प्रधान सचिव (महसूल)

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई (पत्राने)
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- 3) मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ४) मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- ६) सर्व विभागीय आयुक्त.
- ७) सर्व जिल्हाधिकारी.
- ८) सर्व उपविभागीय अधिकारी.

- ९) सर्व तहसिलदार.
- १०) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
- ११) संचालक, भूजल सर्वेक्षण आणि विकास यंत्रणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १२) प्रधान, मुख्य वन संरक्षक, नागपूर.
- १३) महालेखापाल-१, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), मुंबई.
- १४) महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखापरिक्षा), नागपूर.
- १५) सर्व, कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- १६) निवडनस्ती "ख" कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई४०० ०३२.

परिशिष्ट "अ" वाळू लिलावधारकासाठी सर्वसाधारण निर्देश, अटी व शर्ती

- 9) वाळू गटासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या अपसेट प्राईस (हातची किंमती) पेक्षा अधिक बोलीने ई-ऑक्शनद्वारे लिलावाला सुरुवात करण्यात येईल.
- २) ई-टेंडर/ ई-ऑक्शनद्वारे लिलावात बोलण्यात आलेल्या बोलीच्या रकमा हातच्या किमंतीपेक्षा जास्त नसल्यास विभागीय आयुक्तांच्या निर्देशास अनुसरुन त्या वाळू गटाचा १० दिवसाच्या आत फेरलिलाव करण्यात येईल.
- ३) ई-टेंडर/ ई-ऑक्शनद्वारे लिलावात भाग घेणा-या व्यक्तीला अनामत रक्कम म्हणून रुपये ३, ००,०००/- (रुपये तीन लक्ष फक्त) किंवा ऑफसेट प्राईसच्या २०% यापैकी जी जास्त असेल ती रक्कम अनामत रक्कम म्हणून रोखीने भरावी लागेल.

परंतु ज्या वाळु गटाची हातची किंमत रूपये १० लाखापेक्षा कमी असेल तर हातच्या किंमतीच्या २०% रक्कम अनामत रक्कम रोखीने भरावी लागेल.

ज्या लिलावधारकाची अत्युच्च बोली / निविदा स्विकारण्यात येईल, त्याची रक्कम नियमानुसार त्याने भरावयाच्या बोलीच्या १/४ रकमेत समायोजित करण्यात येईल. ज्या लिलावधारकाची बोली / निविदा स्विकारण्यात येणार नाहीत, त्यांच्या अनामत रकमा लिलाव संपल्यानंतर परत करण्यात येतील.

- ४) लिलावाने घ्यावयाच्या रेती/वाळू स्थळात अपेक्षित वाळूसाठा आहे किंवा नाही, वाहतूकीसाठी आवश्यक रस्ते उपलब्ध आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करुन घेण्याची जबाबदारी संबंधीत लिलावधारकाची राहिल. त्यानंतर याबद्दल कोणत्याही तक्रारीचा विचार केला जाणार नाही.
- ५) ई-टेंडर/ ई-ऑक्शन मधील सर्वोच्च बोलीचा देकार स्वीकारण्याचा किंवा नाकारण्याचा निर्णय जिल्हाधिकारी / अपर जिल्हाधिकारी यांचा राहील व सदर निर्णय लिलावाच्या दिवशीच कळविण्यात येईल.
- ६) ई-टेंडर/ ई-ऑक्शन मधील सर्वोच्च बोली स्वीकारल्यानंतर व १/४ रक्कम भरल्यानंतर १५ दिवसात बोलीची उर्वरीत रक्कम भरण्यास तयार असल्याबाबतच्या हमीचे दायीत्व स्वीकारण्याऱ्या दोन व्यक्तीसह लिलावधारक स्वखर्चाने खरेदी केलेल्या रुपये १००/- इतक्या रकमेच्या मुद्रांकनावर (स्टॅम्प पेपर) करारनामा करुन देईल. असे करारपत्र करुन न दिल्यास त्याने भरलेली १/४ रक्कम जप्त करण्यात येईल व संबंधीत रेती / वाळू गटाचा फेरिललाव करण्यात येईल. तसेच विहित कालावधीत वरीलप्रमाणे करारपत्र न केल्याच्या परिणामी लिलावधारकास होणा-या कोणत्याही नुकसानीची जबाबदारी शासनावर राहणार नाही. लिलावाच्या बोलीतील रकमेपैकी वरील अ.क्र.३ प्रमाणे भरलेली रक्कम वजा जाता शिल्लक राहीलेली ७५% रक्कम सर्वोच्च बोली स्वीकारल्यापासून १५ दिवसात एक रकमी भरावी लागेल. लिलावधारकाने शिल्लक राहीलेली ७५% रक्कम भरल्यानंतर व करारपत्र केल्यानंतर, त्याला वाळू स्थळाचा प्रत्यक्षात ताबा उशीरात उशीरा सात दिवसात देण्यात येईल.

- (७) ज्यावेळी रेती/वाळू (ठेका) लिलाव रद्द करण्यात येईल, अशा वेळेस त्या रेती/वाळू क्षेत्राचा नव्याने ई-टेंडर/ ई-ऑक्शन पध्दतीने फेरलिलाव करण्यात येईल. फेरलिलावात पूर्वीच्या लिलावाच्या किमंतीपेक्षा कमी किंमत आल्यास फरकाची रक्कम पूर्वीच्या लिलावधारकाकडून जमीन महसूलाची थकबाकी म्हणून वसूल करण्यात येईल. तथापि, फेर लिलावात पूर्वीच्या किंमतीपेक्षा अधिक (जादा) किंमत आल्यास त्यावर पूर्वीच्या लिलावधारकाचा कोणताही हक्क राहणार नाही.
- ८) लिलावधारक, त्यांच्या लिलाव क्षेत्रातील ज्या ठिकाणातून रेती/वाळू काढण्याने जमीनीची धूप होऊ शकेल व त्यामुळे निवासी इमारतीना, घरे अथवा इतर बांधकामे यांना धोका निर्माण होईल अशा ठिकाणातून वाळूचे स्वत: उत्खनन करणार नाही अथवा इतरांना तसे करण्यास परवानगी देणार नाही. अशा प्रकरणी उत्खनन करण्यास प्रतिबंध करणारे जिल्हाधिकारी / अपर जिल्हाधिकारी यांचे निर्णय अंतिम असतील.
- ९) विहित केलेल्या मर्यादेच्या पिलकडे असलेल्या क्षेत्रातून रेती/वाळूचे उत्खनन करता येणार नाही. तसेच इतर व्यक्तींच्या खाजगी मालकीच्या जिमनीतून, अशा जिमनी लिलावाने देण्यात आलेल्या क्षेत्रात समाविष्ट असल्या तरी, रेती/वाळू काढता येणार नाही. तसेच रस्ते/पायवाटा म्हणून वापरण्यात येणा-या जिमनीतून रेती/वाळू काढता येणार नाही.
- 90) कोणत्याही रेल्वेच्या पूलाच्या कोणत्याही बाजूने ६०० मिटर्स (२००० फूट) अंतराच्या आत रेतीचे उत्खनन करता येणार नाही. तसेच जेथे नदी- नाल्यांवर पूल आहेत, त्यांच्या स्तंभापासून १०० मीटर्स पर्यत रेती/वाळूचे उत्खनन करता येणार नाही. कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे व पुरातत्व खात्याने प्रतिबंधित केलेल्या क्षेत्रामध्ये रेती/वाळूचे उत्खनन करता येणार नाही.
- 99) जेथे वाळू उत्खनन चालू आहे त्या ठिकाणी फलक लावून उत्खनन क्षेत्राची सीमा निश्चित करुन दर्शविणेत यावी.
- 9२) वाळूचे/रेतीचे उत्खनन करताना किंवा ती काढताना खाजगी मालमत्तेस कोणतीही हानी/नुकसान पोहचल्यास त्याची भरपाई करण्याचे दायित्व लिलावधारकावर राहिल. अशा हानीची/नुकसानीची परिगणना सक्षम अधिका-याकडून करण्यात येईल व त्या बाबतचा त्याचा निर्णय अंतिम राहिल व अशी रक्कम जमीन महसूलाच्या थकबाकी प्रमाणे संबंधीत लिलावधारकाकडून वसूल करण्यात येईल.
- 9३) लिलावाने दिलेल्या ठेक्याच्या कालावधीत शासनाने तो ठेका रद्द केल्यास किंवा त्याला मंजूर केलेल्या क्षेत्राचे उत्खनन करण्यास किंवा वाळू/ रेती काढण्यास बंदी घातल्यास लिलावधारकास शासनावर खटला भरता येणार नाही.

लिलावधारकास कोणत्याही वैध कारणामुळे ग्रामस्थांचा विरोध, न्यायालयीन निर्णय, नैसर्गिक अडीअडचणी, प्रशासिकय यंत्रणांचा विरोध यांमुळे उत्खननास किंवा वाहतूकीस बाधा आल्यास किंवा वाळूगटाचा ताबा न दिल्यास, लिलावाची मुदत संपण्यापूर्वी ज्या कालावधीसाठी ठेका रद्द केला जाईल त्या कालावधीसाठी, त्याने ज्या किंमतीला लिलाव घेतला त्या रकमेच्या प्रमाणात त्याला परतावा देण्यात येईल. अशी रक्कम परत करतांना लिलावाची देकाराची रक्कम

लिलावातील अंदाजीत वाळूसाठा व प्रत्यक्ष उत्खनन केलेला वाळूसाठा विचारात घेऊन त्यानुसार परताव्याच्या रकमेची परिगणना करण्यात येईल.

98) उत्खनन केलेल्या किंवा काढलेल्या वाळू/रेतीची साठवणूक, लिलाव ज्या अपर जिल्हाधिकारी /जिल्हाधिका-याने केला असेल त्याच जिल्हयात करावी लागेल व त्यासाठी अकृषक परवान्यासह आवश्यक जमीन उपलब्ध करुन घेण्याची जबाबदारी लिलाव धारकाची असेल. वाळू/रेती ठेक्याची मुदत संपण्यापूर्वी ज्या वाळू / रेतीचे उत्खनन केलेले आहे त्या वाळूचा/रेतीचा साठा मुदत संपल्यानंतर १० दिवसात उत्खननाच्या जागेवरुन हलविण्यात आला नाही तर तो शासनाच्या मालकीचा होईल. अशा वाळूच्या / रेतीच्या किंमतीबाबत अथवा मालकीबाबत लिलावधारकास अथवा त्यांच्या ठेकेदारास कोणताही हक्क सांगता येणार नाही किंवा त्याबाबत शासनाविरुध्द दावा करता येणार नाही.

तसेच लिलावाचा कालावधी संपल्यानंतर तसेच १० दिवसाची मुदत संपल्यानंतर कोणत्याही परिस्थितीत वाळू /रेतीसाठा करण्यास परवानगी देता येणार नाही किंवा त्याच्या वाहतुकीसाठी दुय्यम वाहतूक पासेस देण्यात येणार नाहीत.

- 9५) लिलावधारकास वाळूची / रेतीची वाहतूक करण्यासाठी परवाना दयावयाचा असल्यास त्याने सहकारी संस्था / संस्थाना प्राधान्य दिले पाहीजे.
- १६) लिलावधारकाने सर्व प्रकारचे कर इत्यादी विहीत केल्याप्रमाणे अदा करावेत.
- 90) लिलावधारकाने त्याला वाटप केलेल्या /मंजूर केलेल्या क्षेत्राच्या सीमा दर्शविणारे खांब उभारावे.
- 9८) लिलाव घेण्याची तारीख कोणतीही असली तरी लिलावाचा कालावधी ३० सप्टेबर रोजीच संपुष्टात येईल. लिलावाने दिलेल्या क्षेत्रातून करारात नमूद केलेल्या कालावधीत, परवानगी दिलेल्या साधनाच्या सहाय्याने वाळूचे/रेतीचे उत्खनन करण्याची जबाबदारी लिलावधारकाची राहील. वाळू स्थळात अपेक्षित साठा नाही, रस्ते उपलब्ध नाहीत, वाळू स्थळात पाणी आहे तसेच मानवी वा नैसर्गिक आपतीच्या कारणास्तव सदर कालावधी कोणत्याही परिस्थितीत वाढवून दिला जाणार नाही व वाळू गट बदलून दिला जाणार नाही. लिलावात भरलेली रक्कम परत मिळणार नाही.
- 9९) उत्खनन केलेल्या वाळूच्या/रेतीच्या वाहतूकीसाठी अस्तित्वात असलेले रस्तेच लिलावधारकाने वापरावयाचे आहेत. तसेच वाहतूकीसाठी वेगळे रस्ते उपलब्ध करुन दिले जाणार नाहीत. तसेच वाहतूकीसाठी नवीन रस्ता मिळविण्याची जबाबदारी लिलावधारकाची राहील, रस्ते उपलब्ध नाहीत किंवा वाहतूकीसाठी बंद आहेत या कारणास्तव सदर कालावधी कोणत्याही परिस्थितीत वाढवून दिला जाणार नाही.अथवा रेती/वाळूघाट बदलून दिला जाणार नाही.
- २०) नदीपात्रातून/नाल्यातून अथवा त्याला रेती/वाळू उत्खनन करण्यासाठी ज्या क्षेत्राचे वाटप केले असेल त्या क्षेत्रातून रेती/वाळू उत्खनन करताना नैसर्गिक संपत्तीस व पर्यावरणास धोका होणार नाही याची सर्व खबरदारी लिलावधारकाने घ्यावयाची आहे.

- २१) रेतीचे/वाळूचे नदीपात्रातून/नाल्यातून भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेने सर्वेक्षणानंतर विहीत केलेल्या खोलीपेक्षा जास्त उत्खनन करण्यात येऊ नये. नदीपात्र/नाला यांचे पात्र बदलून अथवा त्यांना हानी पोहोचवून पर्यावरणाचे नुकसान होणार नाही याचीही खबरदारी लिलावधारकाने घ्यावयाची आहे.
- २२) लिलावधारकाने गावक-याच्या निस्तार हक्कास बाधा पोहोचविता कामा नये.
- २३) रेती/वाळू उत्खनन करताना अथवा हलविताना अपघात झाल्यास लिलावधारकाने अपघाताची माहिती तात्काळ जवळच्या पोलीस ठाण्यात द्यावी.
- २४) महाऑनलाईनने निर्माण केलेली मोबाईल आधारित सुलभ SMATS (Sand Mining Approval and Tracking System) प्रणाली राज्यात सन २०१४-२०१५ पासून अनिवार्य स्वरुपात लागू करण्यात येत असल्याने वाळू/रेती लिलावधारकांना या प्रणालीचा वापर करणे अनिवार्य राहील.
- २५) सदर प्रणालीनुसार लिलावधारकास त्याचे ३ मोबाईल नंबर रजिस्टर करणे बंधनकारक राहील.
- २६) लिलावधारक निर्धारित वाळूगटातून वाळूचे उत्खनन करुन प्रत्येक वाहनामधील वाळूचे परिमाण, वाहन क्रमांक, वाळूगटाचे नाव/क्रमांक, वाहन कोठून कोठे जाणार आहे, त्या दोन ठिकाणांमधील अंतर इत्यादी तपिशल नोंदणीकृत मोबाईलवरुन एसएमएसद्वारे (SMS) निर्दिष्ट क्रमांकावर कळविल. प्रणालीकडून लिलावधारकास नोंदणीकृत मोबाईलवर त्याने केलेल्या विनंतीनूसार त्यास एसएमएसद्वारे टोकन नंबर प्राप्त होईल. असा टोकन नंबर प्राप्त झाल्याशिवाय लिलावधारकास वाळू/रेतीची वाहतूक करता येणार नाही. टोकन नंबरशिवाय वाहतूक केल्यास ती अवैध ठरुन त्यावर प्रचलित कायदे व धोरणानुसार दंडात्मक कारवाई केली जाईल.
- २७) वाळू/रेती वाहतूक करणाऱ्या चालकाकडे उक्त टोकन नंबर नसेल किंवा टोकन नंबरचा कालावधी संपलेला असेल तर अशी वाहतूक अवैध ठरेल.
- २८) वाळू/रेतीची वाहतूक करणाऱ्या वाहनचालकाकडे वैध टोकन नंबर आहे किंवा नाही, याबाबतचे निरीक्षण संबंधित महसूल यंत्रणेकडून, नियुक्त भरारी पथकाकडून अथवा जिल्हाधिकारी नामनिर्देश करतील अशा व्यक्तींकडून केले जाईल. अशा निरीक्षणाच्या वेळी संबंधित वाहनचालकाकडे वैध टोकन नंबर आढळला नाही किंवा निर्दिष्ट कालावधी संपलेला असेल तर सदर वाळूचे उत्खनन/वाहतूक अवैध समजून त्याविरुध्द महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ मधील कलम्) ४८ (७) व (८), महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन (विकास व विनियमन) नियम, २०१३ आणि संदर्भाधीन दिनांक १२.०३.२०१३ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनूसार त्याविरुध्द कारवाई करण्यात येईल.
- २९) वाळू/रेती लिलावधारकाने नोंदणीकृत मोबाईलवरुन एसएमएसद्वारे प्रणालीस कळविलेल्या परिमाणापेक्षा अधिक परिमाणाची रेती/वाळू वाहून नेत असल्याचे आढळून आल्यास त्या वाहनातील संपूर्ण गौणखनिज अवैध आहे असे समजून त्यावर नियमानूसार दंडात्मक कारवाई तसेच क्षमतेपेक्षा जास्त वाहतूकीबाबत मोटार वाहन कायद्यानुसार कारवाई करण्यात येईल. दंडनीय कारवाई बरोबर जप्त केलेल्या रेतीचा लिलाव करण्यात येईल, त्याचप्रमाणे

लिलावधारकाने रेती/वाळूचे केलेले उत्खनन, विक्री व वाहतूक केलेल्या रेती बाबतची दैनंदिनी हिशोब नोंदवही ठेवणे आवश्यक आहे. ही नोंदवही व इतर हिशोब कागदपत्रे खनिकर्म अधिकारी, खनिकर्म निरिक्षक, महसूल अधिकारी अव्वल कारकून, मंडळ अधिकारी, तलाठी तसेच जिल्हाधिकारी व भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालयातील निरिक्षण करणा-या अधिका-यासाठी उत्खननाच्या जागेवर उपलब्ध करुन द्यावीत.

- ३०) गौण खनिजाच्या उत्खननाचे, विक्रीचे व वाहतूकीच्या संबंधातील सर्व हिशोब व कागदपत्रे, लिलावाने/परवानाने दिलेल्या जागेवर ठेवली पाहिजे आणि सदरहू हिशोब व कागदपत्रे संबंधीत महसूल अधिकारी, खनिकर्म अधिकारी तसेच भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य नागपूर यांच्या अधिपत्याखालील अधिका-यांच्या निरिक्षणाकरिता उपलब्ध करुन दयावीत.
- ३१) लिलावधारकाने करारनामा करतेवेळी लिलावाच्या अटी व शार्तीचे यथोचित पालनार्थ रक्कम रुपये ३,००,०००/- (रुपये तीन लाख फक्त) किंवा अपसेट प्राईसच्या २० टक्के यापैकी अधिक असेल तेवढी रक्कम अनामत रक्कम म्हणून विभागीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी याच्यांकडे ठेवणे आवश्यक आहे. परंतू ज्या वाळू गटाची हातची किंमत रु. १० लाखापेक्षा कमी असेल तर हातच्या किंमतीच्या २०% रक्कम अनामत रक्कम म्हणून भरावी लागेल हि रक्कम लिलावधारकाने लिलावाचे मुदतीत सर्व अटी व शर्तीचे योग्यरित्या पालन केल्यास लिलावाची मुदत संपल्यावर परत करण्यात येईल. अटी व शर्तीचे पालन न केल्यास अनामत रक्कम अंशत: अथवा पुर्णत: जप्त करण्यात येईल.
- ३२) लिलावधारकाने नियमात नमूद केल्याप्रमाणे अटी व शर्तीचे तसेच गौण खनिज उत्खनन नियमातील तरतूदीनुसार असलेले नियम (संबंधित विभागास लागू असलेले नियम) आणि तसेच महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियमातील तरतूदी नुसार तसेच अन्य कायदे/नियमांचे पालन करणे बंधनकारक राहील. त्याचप्रमाणे लिलावधारकाने रेतीचा/वाळूचा पूर्ण उपयोग गौण खनिज म्हणूनच केला पाहिजे.
- ३३) लिलावधारक /परवानाधारक यांना पर्यावरण विषयक व तटीय विनियमन नियमाच्या तरतूदींचे पालन करणे बंधनकारक आहे.
- ३४) कोल्हापूर पध्दतीचे बंधारे किंवा इतर बंधारे / बांध असलेल्या ठिकाणी पाटबंधारे विभाग/ विभागीय आयुक्त/ जिल्हाधिकारी यांनी निश्चित केलेल्या अंतराच्या मर्यादेचे बंधन पाळणे आवश्यक असेल.
- ३५) सार्वजनिक पाणवठा/पाणी पुरवठा व्यवस्था असलेल्या ठिकाणापासून १०० मिटर अथवा भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा निश्चित करेल तेवढया अंतरापलिकडे उत्खनन करणे अवश्यक आहे.
- ३६) वाळूची वाहतूक करतांना वाहनातील वाळू प्लास्टीक पेपरने/ताडपत्रीने आच्छादित करुनच वाळूची वाहतूक करणे बंधनकारक आहे. अशी वाहतूक न केल्यास दंडात्मक कारवाई करण्यात येईल.
- ३७) अंदाजित परिमाणापेक्षा अधिक वाळू साठा रेतीगटात असल्यास त्यावर लिलावधारकाचा केाणताही अधिकार राहणार नाही व अंदाजित परिमणापेक्षा अधिक उत्खनन करण्यास लिलावधारकास मुभा राहणार नाही.

- ३८) अवैध वाळू /रेती साठा पकडल्यानंतर महाराष्ट्र जिमन महसूल अधिनियम १९६६ मधील ४८(७) व (८) नुसार तसेच इतर लागू होणा-या सर्व कायदे व नियमानुसार कारवाई करण्यात येईल.
- ३९) लिलाव मंजूर करणेत आलेल्या वाळू गटांना वाळू उत्खननाकरिता संक्शन पंपाचा वापर करावा लागेल अशा वाळू गटांना भुजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेची व शासनाची परवानगी मिळाल्यानंतर रितसर परवानगी देणेत येईल.
- ४०) ई-टेंडर/ ई-ऑक्शन मध्ये भाग घेणा-या सर्व व्यक्ती /संस्थेस पर्यावरण विभागाचे सर्व नियम बंधनकारक राहतील.
- ४१) लिलावधारकांने निवीदा अधिसूचना, सर्वसाधारण निर्देश, विशेष निर्देश यातील अटी, शर्ती पालन केल्यानंतर लिलावधारकाशी विहीत करारनामा करुन घेतल्या नंतर पात्र लिलावधारकास वाळू गटाचा ताबा देण्यात येईल.
- ४२) दिलेल्या ठेक्याचे व उत्खनन परवान्याचे जनहितास्तव कोणतेही कारण न देता निलंबन करणे, रद्द करणे अथवा माघार घेण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना असतील.
- ४३) शासन वेळोवेळी जे निर्देश देईल त्याचे पालन करणे बंधनकारक असेल.

वरील पैकी कोणत्याही अटी शर्तीचा भंग केल्यास सर्व अनामत रक्कम तसेच लिलावधारकाने शासनास अदा केलेली सर्व रक्कम जप्त करुन लिलाव रद्द करण्यात येईल आणि इतरही कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

Sand Mining Approval and Tracking System [SMATS]

USER MANUAL

Login

Enter Login Information:-

- Enter Username.
- Enter Password.
- Click on Login button.

Login Screen:-

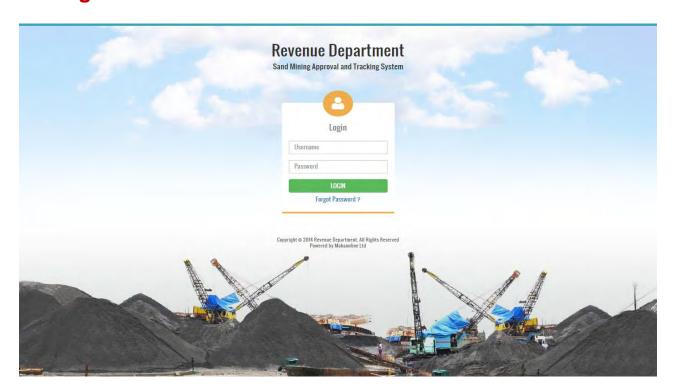

Figure-1

Dashboard

Step 1:

Division wise Sand consumption:-

- After successful login, Division wise sand consumption dashboard will be displayed.
- As shown in figure 2, Division wise sand consumption details will be display in graphical format.
- After clicking on particular division, District wise sand consumption details report of that particular division will be display.

figure 2

Step 2:

District wise Sand Consumption:-

- As shown in figure 3, District wise sand consumption details will be display in graphical format.
- After clicking on particular district, Taluka wise sand consumption details report of that particular district will be display.

Figure 3

Step 3:

Taluka wise sand consumption:-

- As shown in figure 4, Taluka wise sand consumption details will be display in graphical format.
- After clicking on particular Taluka, Contractors sand consumption details report of that taluka will be display as per shown in figure 5.

Figure 4

Figure 5

Taluka wise Contractor Sand Consumption Details:

- In Taluka wise contractor sand consumption details will be display in tabular format.
- There is a search filter available in order to search record by filling Contractor's Name and Contractor's Unique Registration Number. Then click on search button, details of that particular contractor will be displayed in the table.
- We can also click on Contractor's Unique Registration No., Sand consumption report of that contractor will be display in small window as per shown in figure 7.
- By clicking excel icon Taluka wise sand mining details will be imported to excel file.

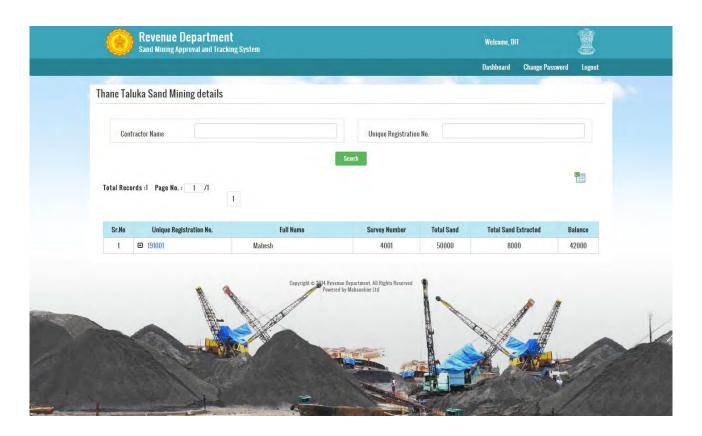

Figure 6

Sand Mining Details

- Details of particular contractor as per survey number will be display.
- By clicking excel icon contractor details will be imported to excel file.
- There is also date filter available for searching.

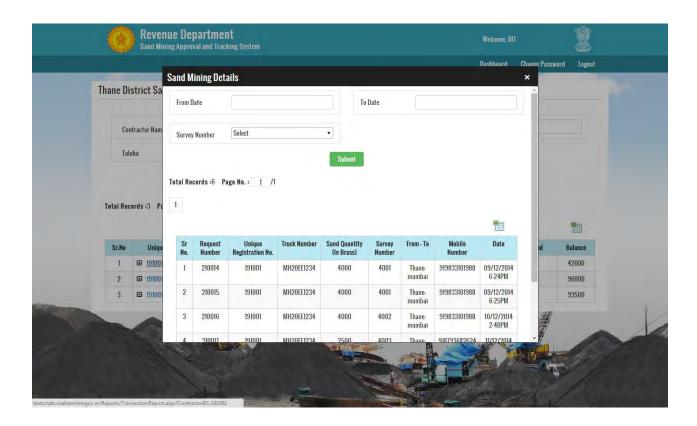

Figure -7

Change Password

To change the password user should:-

- Enter Current Password
- Enter New and Confirm Password
- Enter Security Code as shown in image.
- And then click on save password button.

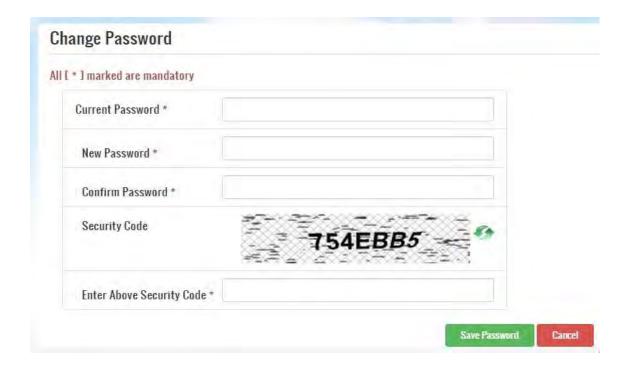

Figure-8

Sand Mining Approval and Tracking System [SMATS]

USER MANUAL

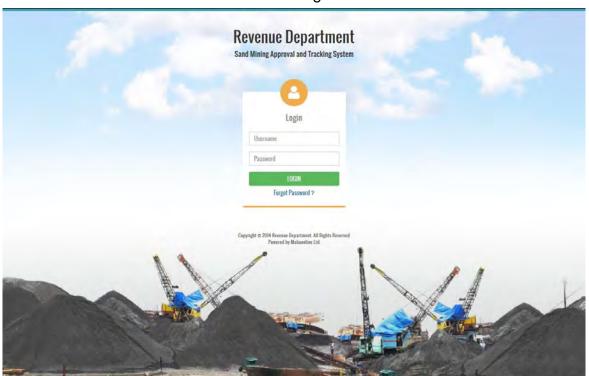
Login

Enter Login Information:-

- Enter Username.
- Enter Password.
- Click on Login button.

Login Screen:-

Figure 1

Dashboard

District wise Sand Consumption Details:

- In this taluka wise sand consumption details will be display in graphical format.
- After clicking on particular taluka sand consumption details report of that taluka will be display.

Figure 2

Taluka wise Sand Consumption Details:

- Taluka wise contractor sand consumption details report will be display in tabular format.
- There is a search filter available in order to search record by filling Contractor's Name and Contractor's Unique Registration Number. Then click on search button, details of that particular contractor will be displayed in the table.
- We can also click on Contractor's Unique Registration No., Sand consumption report of that contractor will be display in small window as per shown in figure 4.
- By clicking excel icon Taluka wise sand mining details will be imported to excel file.

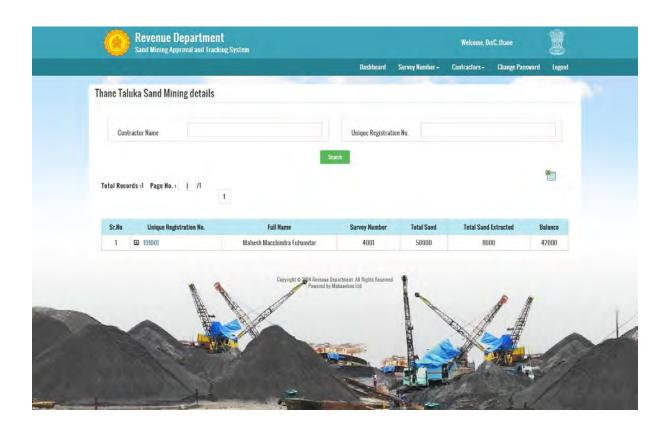

Figure 3

Sand Mining Details

- As in figure 4 details of particular contractor as per survey number will be display.
- By clicking excel icon contractor details will be imported to excel file.
- There is also date filter available for searching.

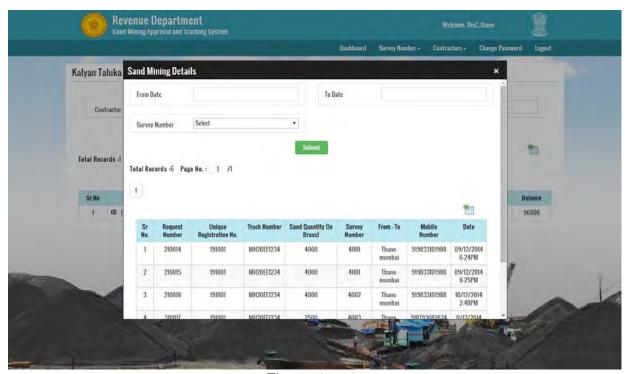

Figure 4

Add Survey Number

- In Add survey number a survey number is added by district collector for specific taluka.
- After addition of survey number survey details are display in tabular format as shown in figure 6.
- In survey details search filter according to survey number is available.

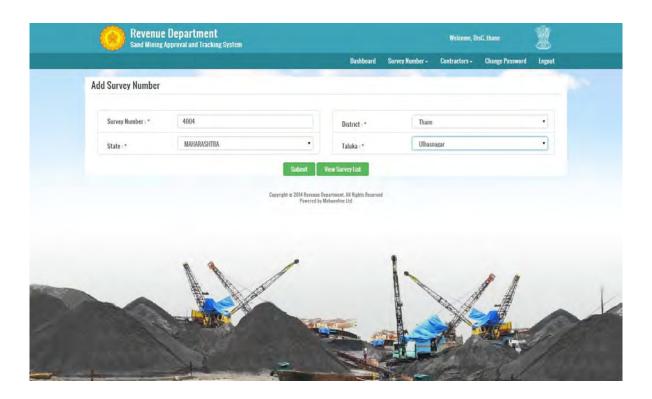

Figure 5

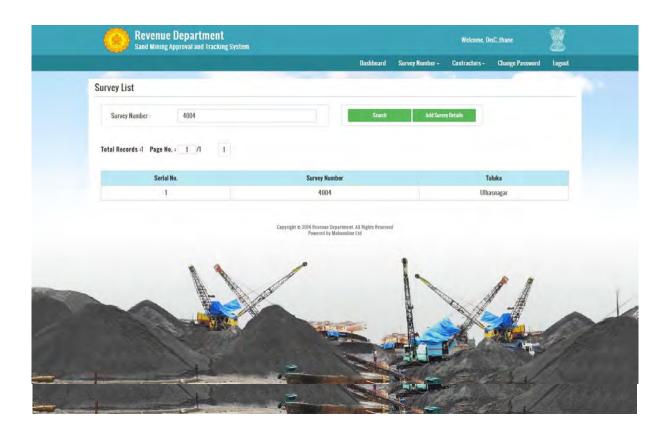

Figure 6

Contractor Registration

- In contractor registration, first contractor should provide their Aadhar card number.
- After entering aadhar number One time password (OTP) is sent to registered mobile number which is registered with aadhar card of that contractor.
- After receiving OTP, enter the OTP in textbox and click on Validate OTP button as shown in figure 7.
- After OTP is validated successfully contractor's information is filled in the registration form and remaining mandatory fields should be filled up by the contractor as shown in figure 8.
- And after filling the complete form click on Submit button.

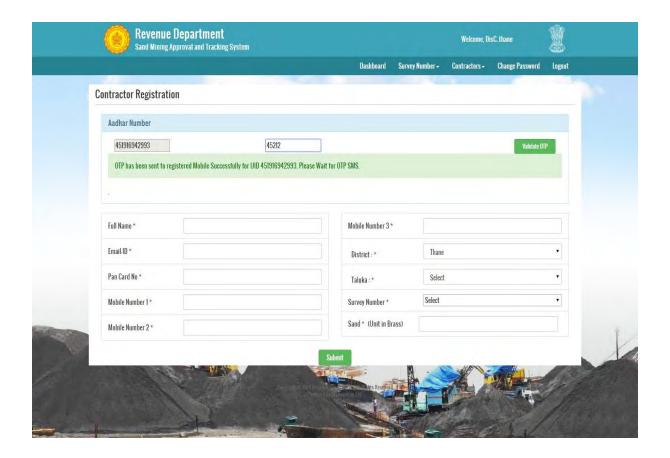

Figure 7

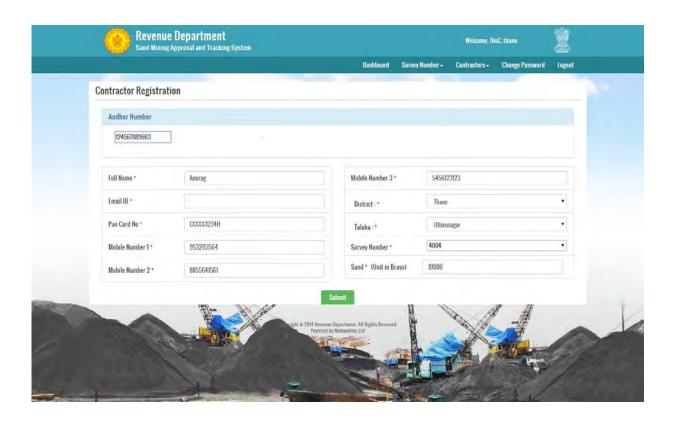

Figure 8

Contractor Details

- In Contractor details of all the registered contractors are displayed as shown in figure 9.
- On clicking View link, District Collector can view contractor's data according to survey number as shown in figure 10.
- New survey number also can be added against the contractor by clicking on New Survey Number link as shown in figure 11.

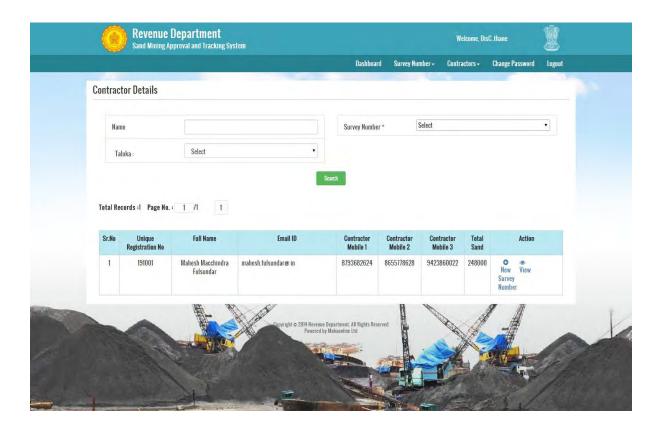

Figure 9

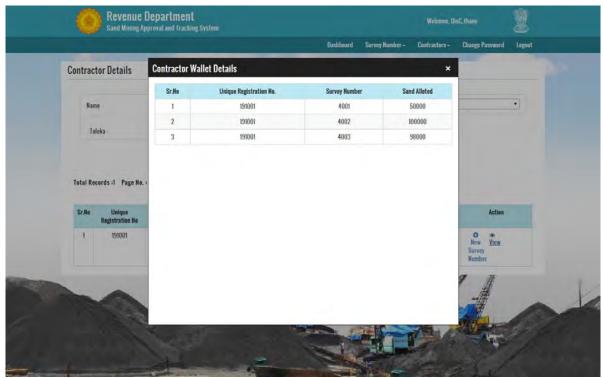

Figure 10

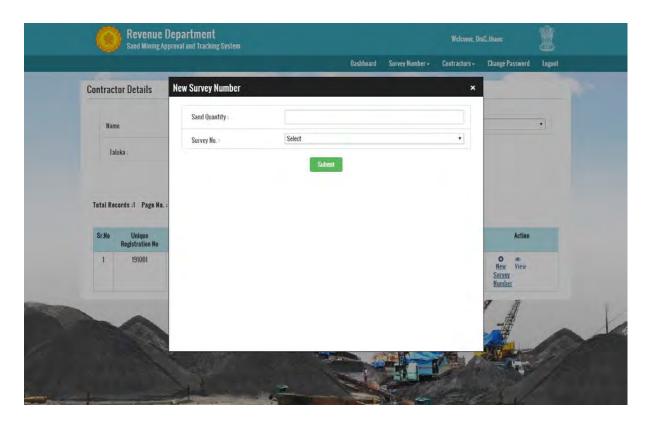

Figure 11

Change Password

To change the password user should:

- Enter Current Password
- Enter New and Confirm Password
- Enter Security Code as shown in image.
- And then click on save password button.

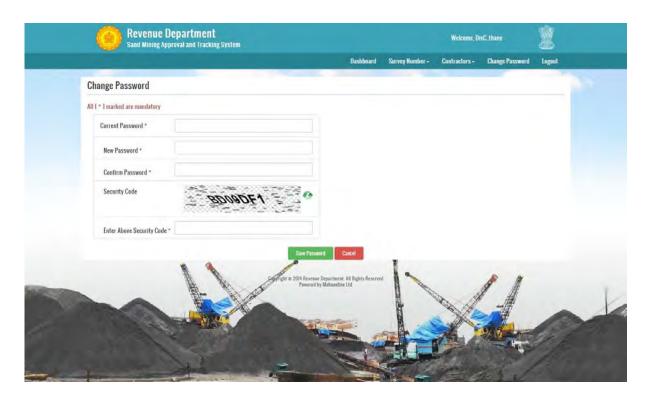

Figure 13

Forgot Password

- In Forgot password user can enter his username and email id.
- Enter security code in security textbox.
- Click on submit button then to change his password e-mail is send to user.

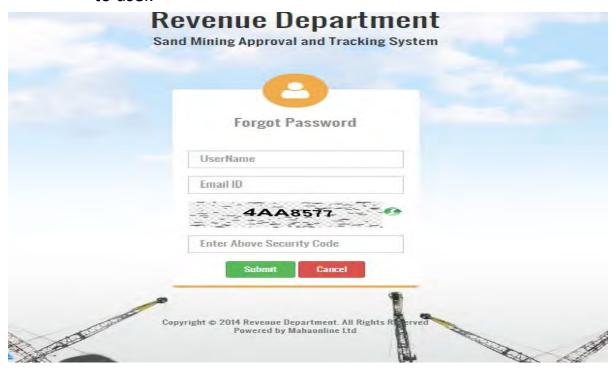

Figure 14

• When email is received user has to click on the link mention in email as shown figure 15.

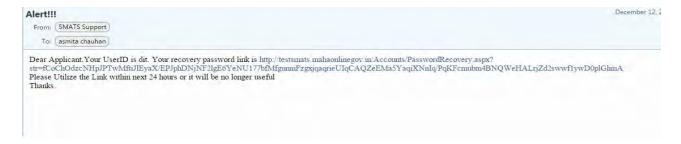

Figure 15

- Link will redirect to reset password as shown in figure 16 and user can enter new password and confirm password, security code.
- Click on set password button.

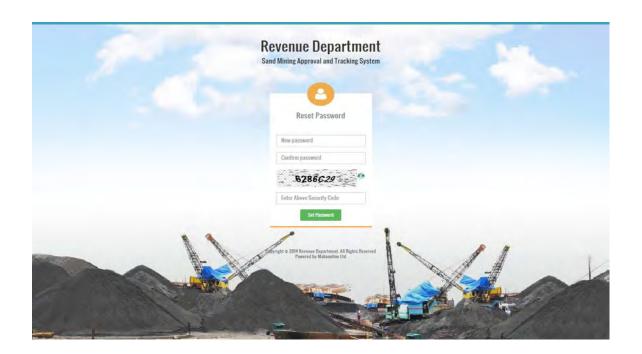

Figure 16

Sand Mining Approval and Tracking System [SMATS]

USER MANUAL

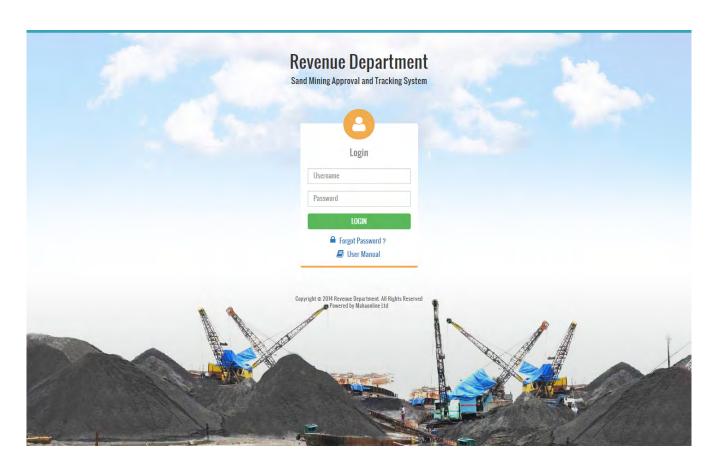
Login

Enter Login Information:-

- Enter User name.
- Enter Password.
- Click on Login button.

Login Screen:-

Figure 1

Dashboard

Survey Number wise Sand Consumption Details:

- In this according to survey number wise sand consumption details will be display in graphical format.
- After clicking on particular survey number sand mining report of that survey number will be displayed.

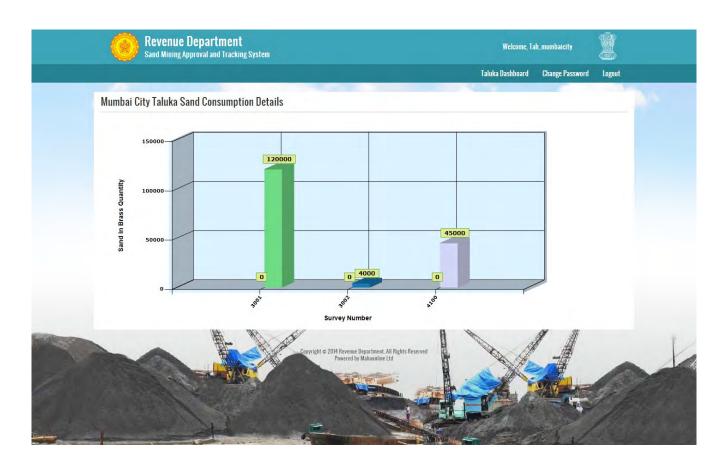

Figure 2

Survey Number wise Sand Consumption Details:

- Survey number wise sand consumption details report will be display in tabular format.
- There is a search filter available in order to search record by filling Contractor's Name and Contractor's Unique Registration Number. Then click on search button, details of that particular contractor will be displayed in the table.
- We can also click on Contractor's Unique Registration No., Sand consumption report of that contractor will be display in small window as per shown in figure 4.
- By clicking excel icon Survey number wise sand mining details will be exported in to an excel file.

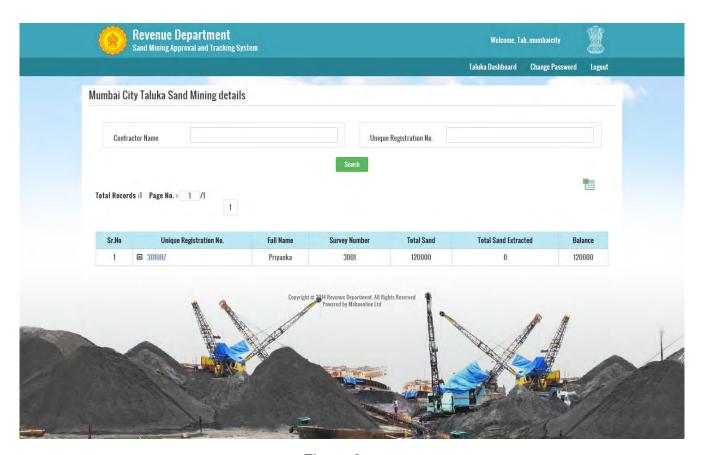

Figure 3

Sand Mining Details

- As in figure 4 details of particular contractor as per survey number will be display.
- By clicking excel icon contractor details will be imported to excel file.
- There is also date filter available for searching.

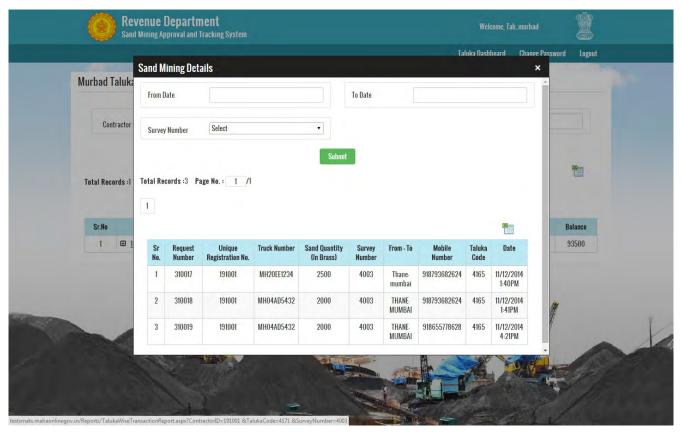

Figure 4

Change Password

To change the password user should:

- Enter Current Password
- Enter New and Confirm Password
- Enter Security Code as shown in image.
- And then click on save password button.

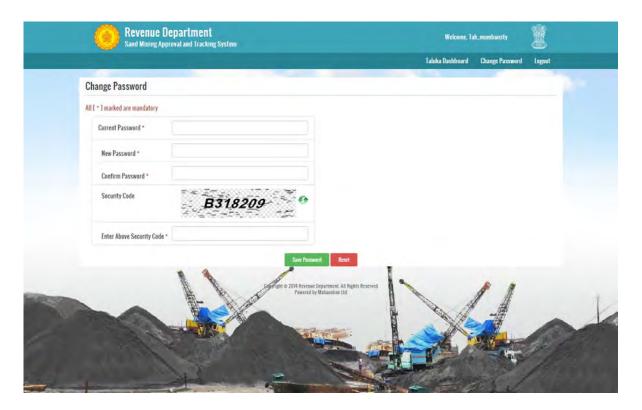

Figure 5

Forgot Password

- In Forgot password user can enter his username and email id.
- Enter security code in security textbox.
- Click on submit button then to change his password e-mail is send to user.

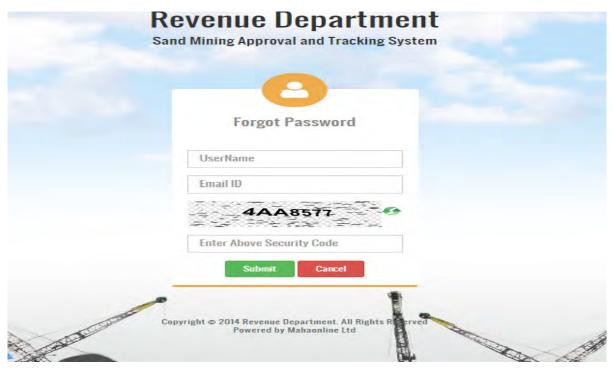

Figure 6

 When email is received user has to click on the link mention in email as shown figure 7.

Figure 7

- Link will redirect to reset password as shown in figure 16 and user can enter new password and confirm password, security code.
- Click on set password button.

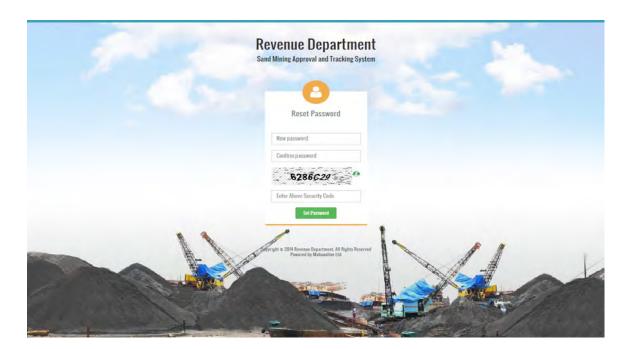

Figure 8

SAND MINING APPROVAL AND TRACKING SYSTEM (SMATS)

SMATS PULL SMS GATEWAY PROCESSES

PROCESS-1:

Contractor Request:

1. Contractor can send request for sand quantity (in Brass) by sending SMS on number **51969** in format as given below: -

MH<Space>SMATS<space>[ContractorNo]<space>[TructNo]<spcae>
[BrassQuantity]<space>[SurveyNo]<space>[Distance]<space>[From-To]

Example is shown in Figure-1.

Figure-1

2. After sending SMS a request token number will be generated and is send through SMS to Contractor.

PROCESS-2:

<u>Verification by District Collector / Deputy Collector / Inspection Officer / Mining Officer or any one:</u>

1. District Collector / Deputy Collector / Inspection Officer / Mining Officer / Any One will verify the request by sending SMS on number **51969** as shown below format: -

MH<Space>SMATS<space>VRFY<space>[TokenNo]

Example is shown in Figure-2.

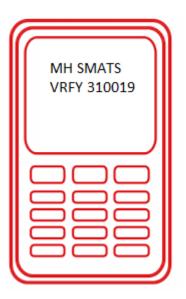

Figure-2

2. After verify the token number District Collector / Deputy Collector /Inspection Officer / Mining Officer / Any One will get confirmation SMS against that **token number**.

Pictorial Presentation of Complete Process as shown in Figure-3:

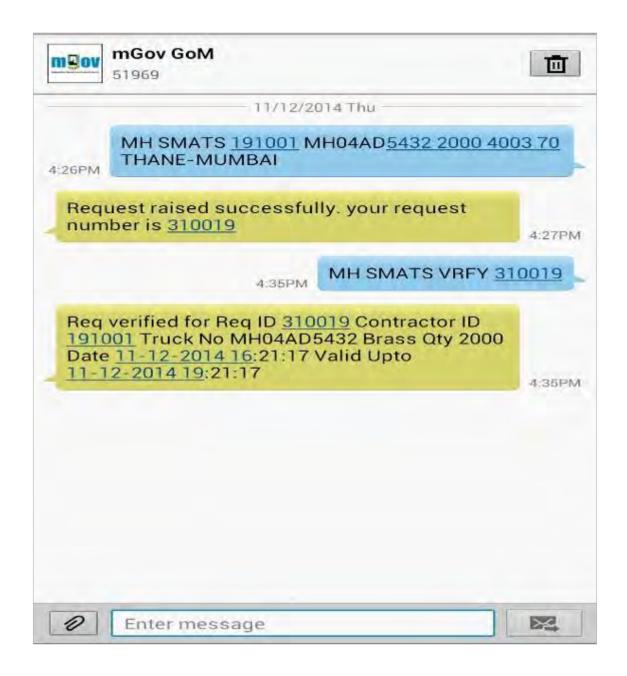

Figure-3